

Referanser:

Arkivsak: 24/00177-1

Saksdokumenter:

Uttalelse fra Nemnd for gudstjenesteliv om glutenfrie nattverdoblater
NFG Sak 14_23, Glutenfrie nattverdoblater i Den norske
Saksdokument NFG Sak 14_23, Glutenfrie nattverdoblater i Den norske kirke

Glutenfrie nattverdsoblater i Den norske kirke

Sammendrag

Bispemøtet har bedt Nemnd for gudstjenesteliv (NFG) om å vurdere om oblatene som benyttes i Den norske kirke er egnet som nattverdsbrød (BM 29/21).

Kirkemøtet vedtok i 2011 Alminnelige bestemmelser for hovedgudstjenesten, der det i punkt 33 heter: *Oblater skal være glutenfrie.*

Den største leverandøren av oblater til Den norske kirke, Oblatbakeriet på Lovisenberg, lager glutenfrie oblater med stivelse fra mais og poteter. Selv om disse oblatene tilfredsstiller definisjonen på brød, slik Opplysningskontoret for brød og korn definerer det, er det stilt spørsmål ved om mangelen på hvete i oblatene gjør at de ikke er egnet som nattverdsbrød.

Med dette som bakgrunn har NFG behandlet saken «Glutenfrie nattverdoblater i Den norske kirke». Saken er fyldig utredet av kirkefagsavdelingen i Kirkerådet, og det redegjøres for bibelske tekster om brød, nattverdsbrød i kirkelig tradisjon og teologiske perspektiver på nattverdsbrødet. Med utgangspunkt i dette vurderes de glutenfrie oblatenes gyldighet og innhold, hvordan oblatene kan være inkluderende i nattverdfellesskapet, økumeniske relasjoner, innkjøpsordninger, økonomi, bærekraft og miljø. Til slutt gir NFG Bispemøtet noen anbefalinger for mulige tiltak fremover.

Forslag til vedtak

Bispemøtet takker Nemnd for gudstjenesteliv og kirkefagavdelingen i Kirkerådet for grundig behandling av saken: «*Nattverdsbrød i Den norske kirke – er det egentlig brød?*»

Bispemøtet understreker at nattverdets gyldighet er grunnet på Kristi løfter og nærvær, som blir konkretisert gjennom liturgien og innstiftelsesordene. Det er viktig å understreke elementenes rolle i nattverdføringen, og at vi derfor drikker av vintreets frukt og spiser av

brødet. Hvordan elementene framstilles er ikke avgjørende, men det er i vår felles kristne tradisjon og ikke minst i vår lutherske kirke understreket nettopp sammenhengen mellom Kristi innsiftelse og understrekningen av de konkrete elementenes betydning.

De oblater som brukes i Den norske kirke i dag, er brød og blir oppfattet som brød. Med utgangspunkt i en bibelfaglig, historisk, økumenisk og teologisk gjennomgang, mener Bispemøtet at de glutenfrie oblatene som benyttes i dag, uten hvetestivelse, er godt egnet til bruk i nattverdsfeiring i Den norske kirke.

Saksorientering

Bakgrunn

I 2011 vedtok Kirkemøtet Alminnelige bestemmelser for hovedgudstjenesten, der det i punkt 33 heter: *Oblater skal være glutenfrie.*

I etterkant av dette vedtaket kom det teologiske innvendinger mot å benytte glutenfrie oblater i nattverden, og det ble reist spørsmål om mangelen på hvete i oblatene gjør at de ikke er egnet som nattverdsbrød. Den norske kirke bruker i dag nattverdsbrød som består av mais og potet. Det finnes ikke noe vanlig mel i dette nattverdsbrødet, og enkelte mener derfor at det ikke har forbindelse til det type brød Jesus brukte da han innstiftet nattverden. Brødet Jesus benyttet var trolig laget kun av hvetemel.

Med dette som bakgrunn og etter flere henvendelser, drøftet Bispemøtet tematikken «*Nattverdsbrød i Den norske kirke – er det egentlig brød?*» i oktober 2021 og sende følgende vedtak over til Nemnd for gudstjenesteliv (NFG): «*Bispemøtet ber Nemnd for gudstjenesteliv (NFG) vurdere om oblatene vi benytter i Den norske kirke er egnet som nattverdsbrød.*». (BM 29/21)

Nemnd for gudstjenesteliv har vurdert om oblatene vi benytter i Den norske kirke er egnet som nattverdsbrød. Nemnda og kirkefagsavdelingen i Kirkerådet har gjort en stor bibelfaglig, historisk, økumenisk og teologisk gjennomgang og utredning av saken. Saksutredningen «*Glutenfrie nattverdoblater i Den norske kirke*» er vedlagt denne saken.

Nemnd for gudstjenesteliv har behandlet saken i møte 18.09.2023 sak 14/23, og gjør følgende vedtak:

Nemnd for gudstjenesteliv har vurdert om oblatene vi benytter i Den norske kirke er egnet som nattverdsbrød. Med utgangspunkt i en bibelfaglig, historisk, økumenisk og teologisk gjennomgang, er det vanskelig å argumentere for at de glutenfrie oblatene som brukes i dag ikke er egnet.

Nemnd for gudstjenesteliv vil:

- *anbefale at Bispemøtet tydeliggjør at nattverdens gyldighet i Den norske kirkes teologi ikke er avhengig av om brødet er laget av hvete eller hvetestivelse.*
- *oppfordre Bispemøtet til å vurdere om Bispemøtet skal utarbeide en veiledning om teologiske og praktiske sider ved utdeling av glutenfrie nattverdoblater.*

I referatet fra møtet sies det blant annet at: «*det er nyttig for Den norske kirke å tenke gjennom disse problemstillingene. Vi lever i en verden med mange hindringer og det er en viktig oppgave for kirken å ta bort tersklene for fellesskap. Hvordan dette skal gjøres har ikke fasit. Det er symboltungt at én av hundre blir syk, men kan inkluderes.*».

Nemnd for gudstjenesteliv samtalte også om Bispemøtets mulighet til å lage en veiledning som sier noe om tematikken. Referatet fra møtet sier at en slik veileder kan si noe om:

- God kommunikasjon i gudstjenesten er viktig. Vi vet at gudstjenestedeltakere ikke går til nattverd når de er usikre på om de tåler det som blir delt ut.
- Det alltid finnes noen som ikke kan motta en av elementene. Det kan derfor være et poeng å vurdere om Bispemøtet skal peke på muligheten til å motta nattverden i én skikkelse.
- Noe av kunnskapen fra saksdokumentet kan være nyttig for prester og andre i menighetene. Det er prester som vedtar hvilket brød som skal brukes i nattverdfeiringen, men kirkeverge og daglig leder tar ofte avgjørelser som handler om innkjøp og økonomi.
- Enhver menighet står fritt til å bestille den typen glutenfrie oblater de ønsker. Slik anbefaler vi at det fortsatt skal være.

Dagens praksis

De fleste menigheter i Den norske kirke benytter oblater i nattverdfeiringen. Glutenfrie oblater kan fremstilles på ulike måter; med stivelse fra hvete, potet, ris eller mais. De fleste med cøliaki tåler hvetestivelse. Det er likevel noen som reagerer på andre ting enn selve glutenet i hvetemelet, f.eks. personer med ikke-cøliakisk glutensensitivitet og personer med irriterabel tarmsyndrom (IBS). Disse tåler ikke glutenfrie produkter som inneholder hvetestivelse.

Den største leverandøren for oblater til Den norske kirke er Oblatbakeriet på Lovisenberg i Oslo. Da Kirkemøtet i 2011 vedtok at alle oblater i Den norske kirke skal være glutenfrie, la Oblatbakeriet på Lovisenberg om sin produksjon. De hadde også tidligere produsert glutenfrie oblater, men de produserer i dag langt flere glutenfrie oblater enn tidligere. De glutenfrie oblatene som lages på Oblatbakeriet på Lovisenberg er laget med mel som inneholder stivelse fra mais og poteter. Og ikke hvetestivelse.

I saksdokumentet utarbeidet av Kirkerådets kirkefagavdeling gis det følgende anbefaling til Bispemøtet når det gjelder glutenfrie oblater og hvetestivelse:

Anbefaling til Bispemøtet fra NFG

Nemnd for gudstjenesteliv har på oppdrag fra Bispemøtet vurdert om oblatene som brukes i Den norske kirke i dag er egnet som nattverdrød. Med utgangspunkt i en bibelfaglig, historisk, økumenisk, teologisk og etisk gjennomgang, er det vanskelig å argumentere for at de glutenfrie oblatene som brukes i dag ikke er egnet. Oblater i seg selv minner lite om de fleste andre brød i vår tid, men uavhengig av innholdet i oblatene, faller de inn under definisjonen av brød som er gitt av Opplysningskontoret for brød og korn.

Glutenfrie oblater bakt på hvetestivelse

Det er mulig å anbefale bruk av glutenfrie oblater bakt på hvetestivelse. Slike oblater brukes i romersk-katolske og anglikanske kirker, men er ikke like universelt utformet som glutenfrie oblater som ikke inneholder hvetestivelse. Dersom Bispemøtet vil anbefale alle menigheter å bruke glutenfrie nattverdblater laget på hvetestivelse, kan dette heve terskelen for deltakelse i nattverdfellesskapet. I så tilfelle bør Bispemøtet vurdere å tydeliggjøre muligheten for å innta nattverden i én skikkelse.

Gjennom Porvoo-avtalen har Den norske kirke nattverdfellesskap med Den anglikanske kirke. Bruk av glutenfrie nattverdblater – med eller uten hvetestivelse – har til nå ikke vært et tema i de økumeniske samtalene i Porvoo.

Nattverden er et fellesskapsmåltid. For at alle som ønsker det skal kunne være en del av dette fellesskapet, har det vært et viktig anliggende for Kirkemøtet å senke terskelen for nattverddeltagelse.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Skriv inn teksten her